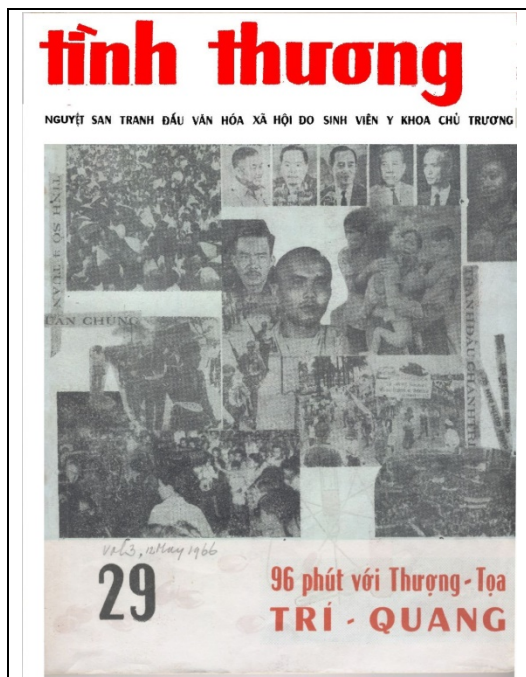

NINETY SIX MINUTES WITH REVEREND THÍCH TRÍ QUANG [05.05.1966]

NGÔ THỂ VINH

Fourty four years had passed since the end of the Vietnam War. Questions still remain to be answered. The mere mention of the name Thích Trí Quang is enough to conjure up a lot of controversy. ⁽¹⁾ Many labels have been associated with his name: in the eye of the anti communist Vietnamese Thích Trí Quang was definitely a Communist masquerading as a monk working under the orders from Hanoi. On the other hand, the communist leaders considered him to be a strategic CIA agent; declassified CIA documents on their part determined Trí Quang was

not a communist, but a religious activist fighting for peace and an early end to the war. In addition, archived records of the conversations between Trí Quang and American officials showed that Trí Quang was a committed anti-communist who was able to understand the reasons for the use of American troops in the fight against the North Vietnamese and Chinese.

In his answers to the interview conducted by the journal Sinh viên Tình Thương in 1966, when "mentioning the dangers posed by the Communists, Rev Trí Quang compared them to nailed down gold leaves, that need a revolutionary whirlwind blowing in the right direction, not to carry away the belief but sweep clean the gold leaves that represent the communists."

So, where is the truth? Who is the real Thích Trí Quang? Just like in the masterpiece Japanese movie Rashomon, the author will not offer a real portrait of Thích Trí Quang, but would rather bring to mind the political and social circumstances of the 1960s, when Trí Quang was closely associated with the events of the time.

After 1975, Rev Trí Quang quietly led the remaining years of his life at the Già Lam pagoda in Gò Vấp Saigon. He later moved to the Từ Đàm pagoda in Huế. Just recently, it was reported that Thích Trí Quang had passed away on November 8, 2019 at that pagoda at the age of 96 (he was born in 1923). Very differing public opinions once again emerged within and outside of the country in spite of a dire lack of real information pertaining to his person.

*Looking back to the 1960s, while news pertaining to the Buddhist struggle in Central Vietnam erupted in the media headlines, in Saigon, on 04.22.1966, Rev Trí Quang granted a rare interview to two TIME reporters McCulloch and James Wilde. In its aftermath, Rev Trí Quang moved to Huế and did not have any subsequent contacts with the Western news media. Nevertheless, TÌNH THUƠNG, a publication of the students at the School of Medecine, that was very much interested in current events appointed its two reporters Phạm Đình Vy ⁽⁵⁾ and Ngô Thế Vinh to fly to Huế, and carry out the interview **Ninety six minutes with Reverend Thích Trí Quang in the afternoon of 5-5-1966 at the Từ Đàm Pagoda, Huế.** The interview was published in Tình Thương issue No. 29, 1966. It was translated into English by a US News & World Report reporter but for unknown reasons not published afterwards.*

*Today, in his Thư quán Bản Thảo, author Trần Hoài Thư ⁽⁴⁾ was able to obtain from Cornell University the complete collection of Tình Thương including the issue # 29. In it the interview that was conducted over half a century ago was published in its entirety in pages 2-3-4-5. I would like to re-introduce that almost forgotten article – without any comments – with the sole purpose of familiarizing the young readers as well as future historians with this rare historic material about Rev Trí Quang. **Ngô Thế Vinh***

NINETY SIX MINUTES WITH REVEREND THÍCH TRÍ QUANG [05.05.1966]

NGÔ THỂ VINH & PHẠM ĐÌNH VY

THE DRIVING MOTIVE

With the political upheavals of last week, a phenomenon named TRÍ QUANG has surfaced all over the foreign press. The weekly Time called him a new Machiaveli, the l'Express considered him a personality that rocks the American nation, not mentioning articles about him that appeared in US News and World Report and Newsweek... that phenomenon was then replicated in Vietnamese newspapers. They eagerly translated then published those articles; many people look at it as the discovery of a religious talented, powerful but at the same time enigmatic and difficult to decipher.

For a long time, we hold a bias against foreign newsmen who make judgments about Vietnamese affairs. We truly believe no foreigners can understand Vietnam better than the Vietnamese themselves. This tendency to trust foreign correspondents in the analysis of Vietnamese events on the part of the country's news media either originated from an attitude of over-reliance or an idiosyncrasy / oddness.

Let's go back to Thích Trí Quang's case. Apparently, it only takes a minor misconception to call him either a communist or an ultra nationalist. The belief that religion will continue to play a major role in the future politics of the South and the indispensable need to understand a committed religious who is holding firm political leverage led to this interview of ninety six minutes with Reverend Thích Trí Quang in the afternoon of 5-5-1966 at the Từ Đàm Pagoda in Huế.

THE MISTAKES OF TIME MAGAZINE

There seems to exist a clear disconnect between the actual situation in Central Vietnam and the inflated news as reported in the printed media. After over four weeks of protest, Huế has returned to normalcy except for banderoles still left hanging here and there, painted exhortations on walls to “Close the schools – Close the Markets / Bãi Khoá – Bãi Thị”, the “Kamikaze” coeds returning to school with their shoulder long hair and white áo dài, weapons surrendered to the military, radio broadcasts calling the students to attend the convention to discuss the normalization of the University’s activities.

At the Toà Khâm harbor, right across from the University, American landing crafts are unloading loads after loads of food and amunitions, young kids clowning around with the American Marines. In front of the Information office, besides slogans calling for the election of the National Assembly, protestations against the Central Government, one can also observe condemnations of the Vietcong shelling of the Thành Nội killing the civilian population...

Those are the only vestiges left by the days of bloody unrest.

On the slope leading to Nam Giao, the Từ Đàm Pagoda still serenely stands. Besides a few disciples going to pray, there are nothing at the place to remind you of the restless days of protest. In the nhà Trai, in a white loose outfit, a relaxed Reverend Trí Quang is playing chess with an elderly man. Sitting next to him is the young monk Thích Mãn Giác.

As we arrive, the game just came to a close and the victor naturally is nobody else but the Reverend. Though we never met before, we can immediately recognize him by his pair of extremely piercing eyes. Absent any overbearing manner or stern almost hypnotizing glance, the Reverend greets us with a contagious sympathetic smile and his easy-going way.

Going straight to the point, we remind the Reverend of his pronouncements to the foreign press, the TIME article in particular ⁽²⁾. The Reverend explains:

-- They did come to inquire about my opinion, I answered several of the questions, nevertheless the published article showed ideas that were not mine, it is not in my nature to disclaim anything, as a result there are inaccuracies in that article.

For example the article in the weekly TIME magazine painted me as a radical xenophobist constantly dreaming of a return to the Golden Age under the Lý dynasty – that's complete fabrication.

I never advocate such policy; moreover, the model of the Lý dynasty with monks actively taking over the reins of power proves totally out of touch with today's realities. To aspire for these things is utter nonsense. Also, when they asked me about the National Assembly, I only emphasized several points: the number of people voting, the infiltration by the Vietcong and the selection of the head of the Executive Branch through an interim / provisional National Assembly.

About his biography, the Reverend asserted it is only an inexact work put out by the Public Security.

Sensing that the Reverend was not happy with the TIME article, we did not want to delve deeper into the subject.

WAR OR PEACE

On account of his anti-Americanism, many people fear that the first National Assembly with Buddhist influence will vote to ask the Americans to withdraw their force from Vietnam and clear the way for negotiations to end the war, the Reverend thinks that:

-- It is too early now to talk about whether we should negotiate or continue to fight. The thing is the current government doesn't represent anybody and the result is an extremely tragic political and military situation. To think of war – this is not a real war. To think of negotiations – it's even more humiliating. Only the Americans and Hanoi are involved. Nobody pays attention to the Saigon government. Because of that, we need to have a National Assembly, an elected government, establishing a national identity in the true sense of a Nation. War or Peace will be up to the National Assembly. If we choose to fight it means we are truly fighting a war and if we choose to negotiate then we have an advantage.

You have to be sitting in the driver's seat before talking about moving forward or backward. It means we must have a National Assembly. And I would not be as stupid as denying that I do not want to negotiate lest I'll be accused of warmongering.

At the mention that some people think the Buddhists are aiming for the third solution, Neutralism, Reverend Trí Quang said:

-- If negotiations were held to establish neutralism as a solution then what should it look like. Even the most reckless couldn't accept the situation we have now in Laos. The Pathet Lao started as insurgents, the Armistice of 62 in Laos amounts to an official recognition of that war. The Pathet Lao became a de facto party in the war, they fight on, in reality there is no neutrality in Laos.

With the present situation in Vietnam, if such an agreement is signed, the Vietcong will be a recognized party and in six months the South will fall into their hands. Therefore, I always think we need to have a car first, a National Assembly elected by the majority of the people before we can think of anything else. Any conjecture will be obviously premature.

A NATIONAL ASSEMBLY UNDER THE MICROSCOPE

When talking about the difficulties facing the future National Assembly: the Communists, the present Authorities and Americans; the Reverend believes:

-- More than anybody else, the people living in the countryside have ample experience with the Communists and they know who is a Communist who is not. Therefore, we should not worry about the Vietcong infiltration into the National Assembly.

As for the authorities, the Buddhists have kept their word and let the authorities have the opportunity to carry out their pledge to the people about the National Assembly. If the authorities have good will, let them show it by working toward a National Assembly. If they betray their pledge, not only history will be their judge but the people themselves will react immediately. Keeping the present authority until the National Assembly election is also a way to deprive the renegade, dissension abetting generals of an occasion to cowardly abscond from answering for their deeds before history.

Whether the Americans truly want the South to have a National Assembly or want to prevent it is yet to be determined. But the important thing is we have to believe in ourselves and should not act in a way that makes the Americans feel threatened.

THE GENERALS IN THE POST NATIONAL ASSEMBLY TIME

When mentioning the role of the generals in the present and after the National Assembly, Reverend Trí Quang observes:

-- While citing the war, Communist threat, the generals call the people, religions, political parties to form a common front when it is they who fight the most among themselves. They vie for power, eliminate each other for gain and gradually brush aside the ones who are deserving. Facing opposition from the people, a threat to them, they form strong alliances to safeguard their interests and abuse the people. For that reason, the main concern of many people is to find a way to send them back to their purely

military role, rebuild the strength, reputation, and discipline of the armed forces and restore the honor of the deserving generals.

At the present time, people are witnessing a central group of generals who are only interested in getting rid of each other leading to self elimination. At the present time, people still reserve much sympathy to generals who are “clean” and have contributed to the November Revolution. Like Lieutenant General Đinh who is accepted by the people in Central Vietnam for that very same reason.

WITH THE AMERICANS

The recent struggle to form the National Assembly was tinged with *Anti-Americanism* causing many to feel apprehensive and fearful that the Communists may take advantage of the situation. In regards to the role of the Americans in Vietnam, the Reverend felt:

-- In the aftermath of the revolution of 63, the Americans gained many benefits in Vietnam: increase significantly the number of their troops, occupy good bases like Da Nang, Cam Ranh; also the country of Thailand. It is not sure whether the Americans really want to fight Communism in Vietnam, they want to maintain Communism and this war to profit from it. For, if they truly wish, they can improve the present situation to a great extent by helping Vietnam fight Communism and at the same time build the foundations for democracy instead of supporting lackey governments. A good example is the recent events in Da Nang.

THE CASE OF DA NANG

In the Reverend's eye, it is thanks to Good Providence that bloodshed was averted in Da Nang. Mr Kỳ must answer to history for his mistakes but the Americans must also assume a big share of responsibility too. The fact that the Americans used C130s to transport battalions of Vietnamese Marines and tanks to suppress the struggle of the people in Central [Vietnam] is an unpardonable blunder the Reverend states.

-- It only takes a small misstep to start a huge bloodshed and the Americans would be blamed for it. The American History of the Twentieth Century will be stained by three events: the dropping of nuclear bombs in Japan, the suppression in the San Domingo Republic and the third one is the events in Da Nang.

A BUDDHIST GOVERNMENT

When reminded of the remark by the weekly magazine Newsweek that the demand made by the Reverend Trí Quang to rush the election of the National Assembly comes from his conviction that the Buddhist organization will gain the upper hand and the future government will be Buddhist directly controlled by the Pagodas, Thích Trí Quang vehemently refutes that idea and explains:

-- Such view will not work for the benefits of Buddhists but on the contrary can be detrimental to their Honor. I totally reject such idea. Experience has shown interim governments even though supported by one religion or another will fall at the first sight of a demonstration with only a few hundred participants. A Buddhist supported government, right from the start, will experience difficulties with the other religions. It will not be able to accomplish anything but will bring disrepute to Buddhism instead. Consequently, Buddhists do not want to repeat the mistakes of Mr. Diệm's time.

To advocate for the National Assembly, Buddhists only wish to do something good for the country and the people that consist of not only Buddhists but also followers of other faiths and all levels of society.

The National Assembly, the Government will not be the exclusive representatives of certain privileged groups but the deserving representatives of the people.

RELIGIOUS WAR

The upheavals of August, 1964 and the massacres in the cities still remain bleak obsessions in the minds of many. The frictions between the two faiths in recent days revive those obsessions. The prospect of a religious war has been mentioned uneasily in a number of newspapers. What is the Reverend's view on that threat. Thích Trí Quang explains:

-- Those fears are excessive and cannot be real. Regrettably, the events in August are the works of Nguyễn Khánh, totally contrary to the wish of the religious leaders. In my contacts with leaders of the other faiths, I stated – a religious war if needed should only be fought for the interests of the parties involved. But such conflict of interests do not exist at all. Therefore, there should not be any justification for regrettable things to happen while the main cause is a general in Khaki uniform that stands in the middle.

BELIEVERS OR CITIZENS

The early birth of the Constitutional National Assembly is the work of the Buddhists, many people think so. That's not what the Reverend Trí Quang want them to believe. He says:

-- A religious struggle will encounter many difficulties. In itself, it engenders complexes of victors and losers with the other friendly religions. For that reason, I would like to see struggle movements for democracy originate from the people devoid of religious colors. If they work to the benefits of the nation, Buddhists will stand behind and support them. In the recent upheaval, at the meeting with the Representatives of the Capital City Council / Đại diện Hội đồng Đô Thành, I said: you are the representatives of the people of all walks of life, if you all come out to fight for the National Assembly, we Buddhists will stand behind you. Deep in my heart I wish it to be so.

After expressing his lack of confidence in the effective strength of the nationalist parties, the Reverend thinks that it is the youth and students who

must assume the role to fight for freedom and democracy. Not Buddhism or any other religion. The Reverend states:

-- I understand when the students participated in the struggle against Mr. Diệm in 1963, their view of the Buddhists monks at that time was different from what it is today. I like to keep that original view unchanged, consequently I would like Buddhism and the other religions to go back to their position. That Buddhists were forced to lead the struggles in my view is very inappropriate..

CHÍN MƯƠI SÁU PHÚT VỚI THƯỢNG TỌA

Thượng tọa THÍCH TRÍ QUANG

THÍCH TRÍ QUANG

hỏi của NGÔ-THẾ-VINH
và PHẠM-DINH-VY

ĐỘNG CƠ THỨC DẤY

Với những rối loạn chính trị trong những tuần lễ vừa qua, có một hiện tượng TRI QUANG trên khắp các báo chương ngoại quốc. Tuần báo Time coi ông như xuất hiện của một Machiavel mới trong khi báo L'Express gần cho ông là mẫu người đang làm rung động cả Mỹ quốc, đó là chưa kể tới những bài báo nói về ông đăng trên US News and World Report và Newsweek... Hiện tượng trên cũng được các báo Việt Nam tiếp theo, thích thú đem ra phân tích và đánh giá; nhiều người coi đó như một khám phá mới lạ về một nhà tư tưởng tài ba, nhiều quyền lực nhưng cũng rất bí ẩn và khó hiểu.

Đã từ lâu chúng tôi vẫn coi thành kiến với các nhà báo ngoại quốc khi họ nhận định về các vấn đề của Việt Nam và chúng tôi thành thật tin tưởng rằng không một người ngoại quốc nào am hiểu vấn đề Việt Nam bằng chính những người Việt; cái thái độ dễ dàng tin cậy vào mấy ông nhà báo ngoại quốc trong công việc tìm hiểu nước mình như không bắt nguồn từ một thái độ y lại của báo chí Việt thì cũng đáng coi là một hiện tượng quái gở. Trở lại trường hợp Thích TRI QUANG, từ nhân định báo ông là Cộng sản đến ý nghĩ một tay Quốc gia cực đoan, hình như chỉ cần một chút ngộ nhận. Ngẫm rằng tôn giáo sẽ còn đóng vai trò quan trọng trong tương lai chính trị miền Nam, việc tìm hiểu mẫu nhà tu hành-dẫn-đầu đáng có ảnh hưởng là điều cần thiết, đó là lý do cuộc gặp gỡ chín mươi sáu phút với Thượng Tọa Thích TRI

QUANG buổi chiều ngày 5-5-66 tại Chùa Từ Đàm Huế.

NHỮNG SAI LÂM CỦA TIME

Hình như có một sự khác biệt rất xa giữa thực trạng miền Trung và các tin tức thời phùng trên báo chí. Sau hơn bốn tuần tranh đấu, Huế đã có một khuôn mặt sinh hoạt bình thường ngoại trừ những biểu ngữ khẩu hiệu còn treo trên tường các chữ BÀI KHOA BÀI THỊ kẻ sọc cao lơ lửng trên nền tường; các cô nữ sinh Quyết tử đã lại tóc thả lơ dài trắng tới trường đi học, sòng ông cũng được trả lại cho quần áo, đôi phát thanh để thông cáo kêu gọi tất cả sinh viên học đại học để bàn về bình thường hóa sinh hoạt Đại Học. Nơi bên Tòa Khâm, ngay trước khu Đại Học, các tào Hù Mùn của Mỹ đang đổ lều bành, chôn cất những thực phẩm và đạn dược, đám trẻ con xóm quanh đùa rôn với những anh lính Thủy quân Lục chiến Mỹ. Trước Trụ sở Thông Tin ngoài các khẩu hiệu đòi bầu quốc hội, chúng chính phủ Trung ương còn có khẩu hiệu lên án Việt cộng phá hoại vào Thành nội sát hai dân chúng...

Dẫu vậy những mâu thuẫn chưa chỉ có vậy.

Trên đất trời Nam Giao, chùa Từ Đàm vẫn yên tĩnh như đó. Ngoài một số đại tu để lễ chùa trong sân không có chút nào nhiệt của những phút tranh đấu. Nơi nhà Trại, trong bộ đồ rộng rãi, Thượng Tọa TRI QUANG đang ngồi bình thản đánh cờ với một cụ già, ngồi cạnh đó là nhà sư trẻ Thích Mãn Giác.

tin tức - 56 29

Khi chúng tôi tới, vẫn còn đi rón rón với phần thắng về phía Thượng Tọa, dĩ nhiên. Tuy chưa giáp mặt ông lần nào, chúng tôi đã biết mặt Thượng Tọa qua hình ảnh báo chí, và đặc biệt là tin tức ra ông là một người vô cùng sắc sảo. Không với một cử chỉ xa cách nghiêm trọng Thượng Tọa vui vẻ tiếp chúng tôi qua những nụ cười dễ gây thiện cảm và những cử chỉ tự nhiên thoải mái.

Vào đề nghị, chúng tôi nhắc tới những lời tuyên bố của Thượng Tọa trên các báo chí ngoại quốc, đặc biệt là bài của Tuần báo TIME. Thượng Tọa cho biết:

— Họ có tới gặp tôi hỏi ý kiến, tôi cũng có trả lời họ một số những câu hỏi, nhưng khi bài đăng có cả những ý kiến mà tôi không hề nói, tôi không bao giờ muốn đính chính, bởi vậy trong các bài báo đó có những điều sai lạc.

Chúng tôi tuần báo TIME gần cho tôi có đôi bài ngoại giao với nhà Lữ là một điều hoàn toàn bất ngờ.

Kim của đời nhà Lý là một điều hoàn toàn bất ngờ. Không bao giờ tôi chỉ trông thấy chùa hàng hải t'riet đại bầy giờ, mà sức dân địa địa là vô tỷ. Cũng như vậy dân địa người đi bán, sự xâm nhập của Việt cộng và cách bản giáo cấp người lãnh đạo hành pháp qua một Quốc Hội trung gian.

Còn về tiêu sử Thượng Tọa, ông cho rằng đó chỉ là những tài liệu không xác thực của Cộng sản.

Xem ra bài báo TIME đã mô tả nhiều điều không đúng ý của Thượng Tọa nhưng chúng tôi không muốn đi sâu vào thêm.

CHIẾN TRANH HAY HÒA BÌNH

Từ những nhận định gần cho ông có óc bài Mỵ, nhiều người e sợ rằng Quốc hội đầu tiên được thiết lập với lãnh hướng của Phật giáo sẽ biểu quyết yêu cầu Mỹ rút lui khỏi Việt Nam để đi tới thương thuyết và chấm dứt chiến tranh. Thượng Tọa cho rằng:

— Bây giờ còn quá sớm để nói tới nền thương thuyết hoặc tiếp tục chiến tranh. Chỉ biết rằng chính quyền hiện tại chúng đại diện cho một số ít là quân sự và chính trị cũng bị chính trị cũng nói thương thuyết thì lại cũng như vậy, chỉ có Mỹ với Bối vực, chúng ta bắt buộc phải có một Quốc Hội, một chính quyền dân chủ, tạo một khuôn mặt quốc gia cho

đáng nghĩa một QUỐC GIA, việc chiến hay hòa là do nơi Quốc Hội. Nếu tiếp tục chiến tranh thì lúc đó mới đáng nghĩa là một cuộc chiến tranh và nền thương thuyết thì đó đáng là một cuộc thương thuyết nghĩa là chúng ta đã có một ưu thế.

Phải nghĩ trên chiếc xe lúc đó mới nói tới chuyện lái tới một nơi. Đó là phải cho có một Quốc Hội. Nghĩa nhà báo ngoại quốc gần cho tôi có ý muốn thương thuyết, điều đó là quá đáng bởi đó là công việc của Quốc Hội. Và tôi cũng không đại gì định chính là không muốn thương thuyết, để mang lấy tiếng hiểu lầm.

Khi nhắc đến giải pháp Trung Lập mà có người nghĩ rằng đó là chủ trương tương lai của Phật giáo, Thượng tọa TRI QUANG nói:

— Nếu có thương thuyết để tìm tới giải pháp trung lập thì nền trung lập đó phải như thế nào. Người lãnh đạo cũng không thể chấp nhận một hoàn toàn, hiệp ước đình chiến 62 ở Lào là một công khai chấp nhận cuộc chiến tranh đó. Pathet Lào đương nhiên được hợp thức hóa và lại tiếp tục chiến đấu và thực sự không có một nền trung lập ở Lào.

Như Việt Nam với tình trạng hiện giờ, một ký kết như thế là đương nhiên chấp nhận Việt Cộng và chỉ trong sáu tháng là miền Nam rơi vào tay họ. Bởi vậy tôi vẫn nghĩ phải có chiến sự cái đó, một Quốc hội được đi vào dân chúng đi bầu, dân tộc đi lấy tính ra hơn. Mọi dự đoán trước theo tôi là quá sớm.

MỘT QUỐC HỘI KHÓ KHĂN

Khi đi gặp tôi những khó khăn của một Quốc Hội tập tôi: Cộng sản, Chính quyền hiện tại và người Mỹ; Thượng tọa cho rằng:

Hơn ai hết, người dân quê Việt Nam đã có kinh nghiệm Cộng sản là thế nào rồi và họ biết rõ ai là Cộng sản ai không. Bởi vậy không đáng lo ngại sự xâm nhập của Việt cộng vào Quốc hội.

Còn về phía chính quyền, Phật giáo đã giữ đúng lời hứa và đi vào chính quyền có cơ hội thực hiện lời cam kết của mình với dân chúng về vấn đề Quốc Hội. Đây là một chính quyền thiện chí họ hãy tiếp cận để phân biệt thì không những lợi ích xã hội phân biệt họ mà chính dân chúng sẽ có ngay phản ứng. Việc này rất cần phải hiện thời cho tới ngày Quốc Hội được thành lập một cách đúng đắn và chính phủ đương nhiên phải hợp tác không có cơ hội liên minh với những nhân vật mà họ gây ra trước lịch sử.

Còn người Mỹ thực tâm muốn miền Nam có một Quốc Hội hay họ muốn ngăn cản, điều đó chưa thể đo lường được, nhưng điều quan trọng là chúng ta

phải tin ở mình và không nên có những hành động làm cho người Mỹ thất vọng.

CÁC TƯỚNG LÃNH SAU QUỐC HỘI

Khi đã cấp bậc vai tước các tướng lĩnh hiện thời và sau này có Quốc Hội, Thượng Tọa TRI QUANG nhận định:

— Nếu là tình trạng chiến tranh, ngay cả các Công nhân, các tướng lĩnh hiện tại cũng, tôn giáo người Mỹ được tôn trọng bằng sự tôn trọng của họ và họ được tôn trọng bằng sự tôn trọng của họ. Tuy nhiên, trong tình hình hiện tại, chúng ta cần phải có một số người để lãnh đạo và họ cần phải có một số người để lãnh đạo. Vì vậy, tôi nghĩ rằng chúng ta cần phải có một số người để lãnh đạo và họ cần phải có một số người để lãnh đạo.

Hiện thời người ta phải chấp nhận một trạng thái của tướng lĩnh chỉ làm mưu thành nhân dân để tự đi đến chỗ đầu tiên. Tôi có thể phương diện chúng ta lãnh đạo nhân dân cho các tướng lĩnh trong nước, có công với cách mạng tháng 11. Như trong tương lai được dân chúng trong Trung chấp nhận cũng ở trong tương lai.

VỚI NGƯỜI MỸ

Cuộc tranh đấu của Quốc Hội và của xã hội loài người Mỹ hiện cho nhiều e ngại và tự đặt ra nhiều giả thuyết về sự lợi dụng của Cộng sản. Với vai trò của người Mỹ ở Việt Nam, Thượng Tọa TRI QUANG cho rằng:

— Sau cuộc cách mạng 11, người Mỹ được hưởng ở Việt Nam và ở lợi ích - gia tăng giúp họ quên đi, chúng được những cái cơ hội như Đà Nẵng, Cam Ranh, được thêm cả nước Việt Nam... Không chắc người Mỹ được tôn trọng bằng sự tôn trọng của họ và họ được tôn trọng bằng sự tôn trọng của họ. Tuy nhiên, trong tình hình hiện tại, chúng ta cần phải có một số người để lãnh đạo và họ cần phải có một số người để lãnh đạo.

MỘT TRƯỜNG HỢP ĐÀ NẴNG

Theo Thượng Tọa thì nhà phật giáo là một không xảy ra vụ đó mà Đà Nẵng, Ngòi trạch nhiệm là lần của ông Kỳ trước lịch sử còn những trách nhiệm làm của người Mỹ. Việc người Mỹ sẽ dùng những chiến C330 để chở những tiểu đoàn Thủy quân Lục chiến và sẽ tăng ra dân số phòng trào dân chúng đầu tranh tại miền Trung là một thì làm không thể tha thứ, Thượng-Tọa nói:

— Chỉ cần một chút nữa là xảy ra để máu lên lau vết máu nhiệm vụ và sự giúp người Mỹ. Lịch sử Mỹ thì kỳ Hết Mươi và có họ như: năm bom nguyên tử xuống Nhật Bản, dân địa phương của Saito Dominguez và rồi như chiến là vụ Đà Nẵng.

MỘT CHÍNH PHỦ PHẬT GIÁO

Khi nhắc tới nhận định của Tuấn báo Newsweek cho rằng sẽ có Thượng Tọa TRI QUANG đối đầu với một quốc hội vì ông tin rằng tổ chức Phật Giáo sẽ thắng thế trong cuộc bầu cử đó và chính phủ tương lai sẽ là một chính phủ Phật Giáo với bản tay chỉ phải trực tiếp của Chúa chiến, Thích TRI QUANG đã phải nhận mạnh mẽ ý kiến đó và bày tỏ rằng:

— Quan niệm đó không những không có lợi gì mà còn làm mất DANH DỰ của Phật Giáo. Từ lâu nay chúng ta không mong muốn như vậy. Kinh nghiệm cho thấy với những chính phủ tạm thời đã được hậu thuẫn của tôn giáo này hay tôn giáo khác chỉ cần những cuộc biểu tình và trên người cũng đã sụp đổ. Như một chính phủ thành lập do hậu thuẫn của Phật giáo sẽ gặp nguy hiểm khi không có tôn giáo, tôn giáo không làm được việc gì mà chính Phật giáo lại mong tưởng. Bởi vậy Phật giáo không bao giờ muốn tái diễn những lỗi lầm của thời ông Diệm.

— Tranh đấu của Quốc Hội, Phật giáo chỉ muốn xây dựng một cái gì thực sự cho quốc gia dân tộc trong đó không phải chỉ có những Phật tử mà là cả những thành phần Tôn giáo hạn và các tầng lớp dân chúng.

CHIẾN TRANH TÔN GIÁO

Rồi loạn tháng Tám năm 64 với những vụ thảm sát trong thành phố Huế là âm bản đen tối trong đầu óc nhiều người. Sự có mặt giữa hai tôn giáo trong những ngày gần đây làm thêm dấy nổi âm bản đó. Việc tương một cuộc chiến tranh tôn giáo đã được một số báo chí e ngại nhắc tới. Theo ý Thượng Tọa sự thật sự để dọa đó như thế nào, Thích TRI QUANG cho rằng:

— Sự e ngại đó quá đáng và không thể nào có. Những đảng tức hại tháng Tám là do âm mưu của Nguyễn Khánh, hoàn toàn người ở ngoài của các vị lãnh đạo tôn giáo. Khi phải tiếp xúc với những vị lãnh đạo tôn giáo, tôi có nói rằng chúng tôi thực sự có một chiến tranh tôn giáo và người Mỹ, Phật giáo không có. Nhưng mà chiến tranh tôn giáo là hoàn toàn không có. Bởi vậy không vì lý do gì để xảy ra những điều đáng tiếc mà nguyên nhân chỉ tại một âm mưu tướng hải đảng ở giữa.

TÍN ĐỒ HAY CÔNG ĐÀN

Việc của tôn giáo Hội lập hiến một cách nhanh chóng là công của Phật giáo, nhiều người nghĩ như vậy. Đó là điều mà Thượng Tọa Thích TRI QUANG không muốn. Ông nói:

— Một phong trào đấu tranh có mặt tôn giáo sẽ giúp tôn giáo khác, tự nó gây ra những việc làm không hay nơi các tôn giáo hạn. Bởi vậy tôi vẫn muốn các phong trào tranh đấu đấu phát xuất tự quần chúng không mang màu sắc tôn giáo, nên có lợi cho tôn giáo Phật giáo sẽ đứng sau hậu thuẫn, Trung cuộc của trận vừa qua, khi gặp các Đại diện Hội đồng Đô Thành, tôi có nói: quý vị là đại diện cho các tầng lớp dân chúng, nên chính quý vị đứng ra tranh đấu cho Quốc Hội, Phật giáo sẽ đứng sau ủng hộ quý vị. Và trong tâm tâm tôi mong muốn như vậy.

Sau khi tỏ ý không tin tưởng vào thực lực các đảng phái quốc gia, Thượng Tọa cho rằng vai trò tranh đấu cho tự do dân chủ chính là bổn phận của thanh niên sinh viên chứ không phải của Phật giáo hay của tôn giáo nào. Thượng Tọa nói:

— Tôi hiểu rằng khi các anh em sinh viên tham dự cuộc tranh đấu chúng tôi Diệm năm 1954, anh em nhìn các vị Thượng Tọa hết đã khác với năm 1964, anh em muốn được giữ nguyên cái nhân lúc trước. Bởi vậy tôi muốn Phật giáo cũng như các tôn giáo hạn được trở về vị trí của mình. Phật giáo là một tôn giáo rất thanh tịnh và cuộc đấu tranh là một điều rất thanh tịnh.

NIỆM TIN TẮT THẮNG

Trái hẳn với triết lý nhà Phật hiểu theo nghĩa thông thường là xuất thế và yên tĩnh, Thượng Tọa Thích TRI QUANG mang khuôn mặt của một nhà tư tưởng mới: một Nhà Sư. Đà Nẵng, địa thân vào thì cả những biến động xã hội, động tâm và những sự tin và quyền năng sẵn có để leo lên tới một cách đời thích hợp với sự phát triển của đạo giáo.

Với con mắt nhận xét tinh tế về thời cơ đáng tiếc, với niềm kiên định của đạo về nhân cách Á Đông của mình cộng thêm với tinh thần quốc gia việc đoàn cổ hữu, triết lý hành động kỳ lạ của Thích TRI QUANG là nơi niềm tin sắt đá về sự tất thắng nghĩa với những âm mưu nhưng chính ông muốn đối thủ phải trung thực cái nhân cách Á Đông của mình nên mọi hành động của ông đều được báo trước. Thượng Tọa nói:

— Tôi hiểu rằng khi các anh em sinh viên tham dự cuộc tranh đấu chúng tôi Diệm năm 1954, anh em nhìn các vị Thượng Tọa hết đã khác với năm 1964, anh em muốn được giữ nguyên cái nhân lúc trước. Bởi vậy tôi muốn Phật giáo cũng như các tôn giáo hạn được trở về vị trí của mình. Phật giáo là một tôn giáo rất thanh tịnh và cuộc đấu tranh là một điều rất thanh tịnh.

— Nhiều người nghĩ cho tôi nên làm một triết lý Taylor cũng vậy, nên tôi tranh đấu từ đó, giúp, tôi muốn sau này là 12 tầng. Như vậy tranh đấu đó là trước khi gặp ông Lodge có mặt lớn, nói rõ lập trường của người Mỹ. Tôi chỉ cười trả lời đã gặp tôi trước vụ họ tranh đấu thì là hoàn toàn lợi hại. Tôi chưa hề gặp ông Nguyễn Cao Kỳ một lần nào.

LÀ VÀNG VÀ GÓI LỘC

Có là vàng thì phải có gói lộc. Đó là của của sinh của Thượng Tọa TRI QUANG với niềm tin người Mỹ và Cộng Sản.

— Là vàng thì có gói lộc, và gói lộc chính là người Mỹ. Muốn được Cộng Sản phải cần có người Mỹ, thì thời, đối với tôi, những anh em hướng người nhà thì không.

Để cấp từ sự nguy hiểm của Cộng sản, ông nói họ không phải chỉ là những là vàng làm nên nhà mà là những chiếc lá vàng có đóng đinh.

Vì khía cạnh chính Mỹ trong các phong trào tranh đấu vừa qua của Phật giáo, có báo quốc gia cho rằng Thượng Tọa TRI QUANG muốn nuốt Mỹ, Thượng Tọa nói:

Người Mỹ rất nguy hiểm, họ không phân biệt được giữa Bối Mỹ và Chính Mỹ. Bối Mỹ là một thái độ thù ghét được nhận, dù người Mỹ có làm họ hại. Trung khi chính Mỹ là một thái độ phân biệt chấp sự được. Bởi quan niệm hai người đang nói như vậy, thấy người kia là người mà người ta phải giành lấy mà lại như không muốn rời chúng là. Các là chính Mỹ; chúng Mỹ đã nhận của việc đi tới Quốc Hội chúng Mỹ đã làm chúng nhận chính phủ tại Mỹ thì nước chính Mỹ đã giúp phương tiện để đi Đà Nẵng.

Thì ra thái độ của Thượng Tọa là muốn cảnh giác người Mỹ. Con gái lúc phải được thái độ cứng hướng, không phải làm hay những niềm tin mà là bất chấp đến là vàng có đóng đinh là Cộng Sản.

Huê 5-6-66

PHẠM ĐÌNH VY
NGO THẾ VINH

5

The magazine Tỉnh Thương issue # 29: 4 pages 2-3-4-5 the complete interview with Thích Trí Quang on 05.05.1966 at the Từ Đàm Pagoda, Huế [source: private collection of Trần Hoài Thư, Thư Quán Bản Thảo]

CONVICTION IN COMPLETE VICTORY

In contrast to the conventional teaching of a detached and pessimistic Buddhism, Reverend Thích Trí Quang projects the image of a new type of religious: a Committed Monk, engaged in all social changes, using all available prestige and power to navigate to a port amenable to the development of religion.

He possesses a sharp eye for timely analysis of current events, a highly developed pride in his “Way of the East” personality along with an inherent ultra-nationalism, his own unusual philosophy of action and unshakable conviction in the final victory of all his undertakings. His name is associated with conspiracies, scheming but he wants his adversaries to respect his “Way of the East” personality. He always revealed in advance his actions. The Reverend says:

-- Many people claim I have an intimate relationship with Mr. Lodge. This is not the case. With Messrs. Lodge or Taylor ⁽³⁾, every time I take action I meet them and inform them of the Buddhists' position. The rest is up to them. I always give notice of my actions 24 hours in advance. In the recent development, I only saw Mr. Lodge once, explained clearly the Buddhist viewpoint concerning the National Assembly. He told me to give it a second thought. I only smiled and replied I already thought about it. That's all. Concerning the rumor I have met Mr. Kỳ prior to the bringing down of Lieutenant General Thi, it is totally unfounded. I have never met Mr. Nguyễn Cao Kỳ. Not even once.

THE GOLD LEAVES AND THE WHIRLWIND

Gold leaves go in pair with whirlwinds. That is the analogy Reverend Trí Quang used to describe the current situation involving the Americans and Communists:

-- The gold leaves are the Communists while the whirlwinds the Americans. In the fight against the Communists you need the Americans – That simple. As far as I am concerned, external influences should only be used as means but to accept them – no.

Referring to the dangers posed by the Communists, he observes they are not only gold leaves that dirty the house but nailed down gold leaves

On account of the anti-American aspects of the Buddhist struggle, a number of foreign news media believe that Reverend Trí Quang wants to expel the Americans. The Reverend states:

-- The Americans are very naïve. They do not make the distinction between anti-Americanism and opposition against them. Anti-Americanism is a natural hatred of the Americans regardless of how good they are – sometimes the better they are, the stronger the hatred. On the other hand, opposition against the Americans is an attitude of constructive protest. Suppose two people are riding in a car. If one sees the other person is

driving unsafely, one has to take over the wheel to prevent the car from rolling into a ditch. The movement in the past is not anti-American but opposition against Americans in nature. Opposition to Americans for blocking the National Assembly, opposition to American support of corrupt lackey governments, opposition to American help in the suppression in Da Nang.

So then, the Reverend's real intention is to caution the Americans. The whirlwind must blow in the right direction, not to carry away the belief but sweep clean the Communist nailed down gold leaves.

NGÔ THẾ VINH
PHẠM ĐÌNH VY

Huế 05.05.1966

[Excerpt from Nguyệt san Tình Thương, No. 29, 1966]

References

- 1/ *Only Religions Count in Vietnam: Thich Tri Quang and the Vietnam War.* James McAllister; Department of Political Science, Williams College, Williamstown, MA 01267
- 2/ *A Talk with Thich Trí Quang.* McCulloch, James Wilde. *Time Magazine*, April 22, 1966 | Vol. 87 No.
- 3/ *Henry Cabot Lodge, US Ambassador to Vietnam 1963-1964.* Maxwell D. Taylor, *US Ambassador to Vietnam Việt Nam 1964-1965*
- 4/ *Hành Trình Tình Thương.* Trần Hoài Thư, *Thư Quán Bản Thảo*, số 74, Tháng 4, 2017
- 5/ *Phạm Đình Vy, for editor in chief of Tình Thương 1964-1967, Physician with the Thủy Quân Lục chiến VNCH, after 3 years in the re-education camp, he fled by boat. Resettled and practiced medicine in France.*

